

SKOGSSKADA – ANVÄNDBART INTERNETVERKTYG FÖR EKFRÄMJARE

Åke Lindelöw och Pia Barklund

Skogsskada är en webbaserad tjänst som möjliggör diagnos och rapportering av skador på träd förorsakade av svamp, insekter, vilt och s.k. abiotiska faktorer tex. frost. Här finns också skadebeskrivningar som omfattar mer än 100 olika skadeorsaker på de flesta av våra svenska lövträdsarter och en del införda arter.

Eken utsätts för en mängd olika skadegörare. Vilt, patogener och insekter förorsakar tidvis stora skador på detta värdefulla

trädslag. Den begränsade arealen ekskog och det kyliga klimatet är två anledningar till att skadorna sällan är omfattande i Sverige. För den enskilde skogsägaren kan dock skador i ekbestånd bli förödande om oturen är framme.

I en del fall är skadeorsakerna uppenbara som till exempel betning av olika hjortdjur på unga plantor. I några fall inträffar utbrott av arter, som är välkända söderut men ovanliga här. Lövskogsnunna är en sådan art. I Centraleuropa behandlas 10 000 tals ha varje år mot denna insekt.

Rapportera   Diagnos   Observerade skador   Skadebeskrivning   Om Skogsskada   Kontakt   Logga in

start.nv / Skogsskada

Skogsskada

I Skogsskada finns information om svampar, insekter, vilt, väderleksförhållanden och annat som kan skada träd i skogar, parker och trädgårdar. Du kan själv diagnostisera och rapportera skador. Dina och andras inrapporterade skador kan sökas och visas på karta.

Med Din hjälp kan arbetet med att öka kunskapen om skador på träd och skog bidra till att utveckla metoder och strategier med syfte att minska risken för skador.

Rapportera och läs om skogsskador

Läs om de senaste utbrotten, rapportera dina observationer och diagnostisera de skogsskador du ser.

Aktuellt   Senaste rapporter   Rapportera

Diagnostisera skada   Observerade skador   Skadebeskrivningar

Skogsskada används både för att diagnosticera och rapportera skogsskador.

Ogynnsamma väderleksepisoder kombinerade med insekts och/eller svampangrepp har visat sig försvåra ekplantors etablering och kan även ibland leda till att träd dör.

Handeln med vedartade växter, som ofta odlats sydligare än Skåne, medför risker för att nya skadegörare förs in i landet. Plantorna kan vara symptomfria, men sjukdomar kan utvecklas när plantorna redan planterats ut här. Det gäller särskilt algsvampar (*Phytophthora*-arter) som kan spridas med den till plantan medföljande jordklumpen. Dessa sjukdomsalstrare är inte artspecifika, utan de kan införas med flera träd- och buskarter, t.ex. *Rhododendron*.

WEBBTJÄNSTEN SKOGSSKADA

(<http://www.slu.se/skogsskada/>)

Tjänsten erbjuder möjligheter att artbestämma/diagnosticera olika typer av skador som våra träd drabbas av. Det är dessutom ganska enkelt att rapportera den aktuella skadan in i skogsskada. Det gäller även osäkra diagnoser. Genom att rapportera läggs observationen in i databasen, och blir en del i ett kollektivt minne. Platserna

Ekmjöldagg, Microsphaera alphitoides, en svamp som tar näring från ekens blad och gör den försvagad. Foto Pia Barklund.

för inrapporterade skador finns tillgängliga att studera i skogsskada.

Det finns också ett stort antal skadebeskrivningar att tillgå. Det sistnämnda har flera syften. Det kan vara en varningsklocka om flera observationer görs i ett område och det snabbt behövs en överblick av läget, som underlag för beslut om åtgärder. Ett annat syfte med att samla iakttagelser över skador är att vi får bättre kunskaper om enskilda skadeorsaker. Var de uppträder, när och under vilka förhållanden i övrigt. Vårt vetande om olika skadeorganismer kan på detta sätt förbättras.

Sedan ett par år har en ny, mer användarvänlig version av Skogsskada lanserats. Systemet innehåller fyra delar som här behandlas kortfattat.

Diagnos

Utifrån några faktorer – trädslag, trädets ålder, var på trädets och vilken typ av skadegörare – kan en eller flera tänkbara orsaker till skadan identifieras. För närvarande finns ett knappt 50-tal diagnoser för just ek. Om en diagnos fastslagits finns en skadebeskrivning att ta del av under skadebeskrivning.

Skadebeskrivning

I skadebeskrivningen finns information om förekomst, symptom, biologi, orsaksdiskussion, skoglig betydelse och förväxlingsmöjligheter. Tillsammans med bilder fås här en sida ur en skadehandbok, som kan skrivas ut och användas på olika sätt. Ett nästa steg kan vara att kika på hur mycket skador av just denna art som har rapporterats.

Observerade skador

Genom att välja på olika sätt kan skador på

träd beskrivas. Från en skadebeskrivning kan skador av arten sökas genom att välja just denna art. Men det går bra att söka med användning av andra sökkriterier. Tidsperiod, geografiskt område, polygon trädslag eller skadetyper. Om inga sökkriterier anges visas samtliga inrapporterade skador. Värde av denna funktion står givetvis i proportion till mängden observationer som finns.

Rapport

Skador som observeras rapporteras med eller utan bilder. En del uppgifter måste

rapportören ange och en del är frivilligt. Är man registrerad användare behöver inte namn och andra kontaktuppgifter anges varje gång en rapport ska lämnas.

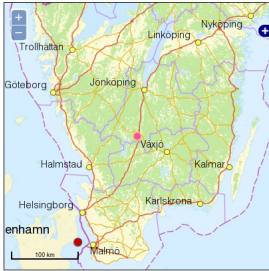
Till sist

Testa Skogsskada och delge oss Dina synpunkter och förslag till hur systemet kan förbättras tas gärna emot! Ju fler som använder systemet och rapporterar in observationer om skador desto bättre kartläggning och kunskap genereras. ■

<http://www.slu.se/skogsskada/>

Exempel på inrapporterad skada i Skogsskada. Här ett validerat angrepp av allmän frostfjäril.

Uppgifter om skadan		Uppgifter om rapportör	
Valideringsdatum:	2015-06-11	Namn:	Bengt Johansson
Observationsdatum:	2015-05-25	Organisation:	Skogstyrelsen
Rapportdatum:	2015-06-10		
Senast ändrad:	2015-06-11	Uppgifter om skadeplats	
Skadetyper:	Insekt/Kvalster	Koordinater (SWEREF99 TM):	N:6330600 E:440600
Skadeorsak:	Allmän frostfjäril	Plats:	Tännö
Skadad trädart:	Ek	Kommun:	Värnamo
Skadad del av trädet:	Hela kronan	Län:	Jönköpings län
Skadans omfattning (areal):	Mindre än 0,1 ha	Skogstyrelsestrikt:	Jönköping
Utbredning beståndet:	Tydliga små grupper		
Skador i närområdet:	Förekommer Värnamo kommun		
Trädets/bestandets ålder:	Gammal skog		
Skadans orientering:	Exponerade lilgen		
Tillägsuppgifter			
Trädarterblandning:	Ek		
Vegetationstyp:	-		
Jordtextur:	Firnkornig morän		
Markkvalitet:	Frisk		
Ovrig information:	Hagmark		

Allmän frostfjäril, *Operophtera brumata*. Foto utvecklad fjäril – Olaf Leillinger, larv – Spacebirdy. Wikipedia commons.

EXEMPEL PÅ BESKRIVNING I SKOGSSKADA

Ekvecklare (*Tortrix viridana*)

FÖREKOMST

I södra Sverige inom ekens utbredningsområde (dvs. upp till Dalälven).

SYMPTOM

De mycket rörliga larverna äter av bladen under försommaren. Ena bladkanten rullas ihop och hålls ihop av spinnrådar. Inne i rullen sitter larven skyddad. Larverna äter slarvigt och lämnar delar av bladet och bladnerverna i stor utsträckning orörda. Vid massförekomst kan träden kalätas och stå avlövide i början av juni då larverna beger sig ned i marken för att förpuppa sig. De gröna fjärilarna kläcks och flyger under andra halvan av juni och i juli.

BIOLOGI

Äggen läggs vid knoppnagen och kläcks först efter övervintringen. Den mörkt gulgröna larven med svarta fläckar spinner trådar som den rullar in en bladkant med. Därinne gömmer sig larven när den inte är ute på bladen och äter. I slutet av juni vandrar eller spinner de fullstora larverna

sig ned till marken där de förpuppar sig. En del av de svarta, drygt cm-långa pupporna kan påträffas uppe i trädet. Arten lever enbart på ek.

ORSAKSDISKUSION

Arten uppträder mer eller mindre regelbundet med några års mellanrum.

SKOGLIG BETYDELSE OCH ÅTGÄRDER

Tillväxtförluster, utebliven ollonproduktion och kvalitetsnedsättning pga. riklig vattskottsbildning på stammarna. Trots att lövskruden kan vara helt uppäten i juni får ekarna nya blad senare på sommaren och det kan vara svårt att se att ett angrepp ägt rum. Trots total kalätning överlever träden och ekvecklare bekämpas inte i Sverige.

FÖRVÄXLINGAR

Kraftiga gnag på bladen kan förväxlas med skador förorsakade av lindmätare, frostfjäril och andra fjärilsarter.

- Lindmätare
- Allmän frostfjäril

Ekvecklaren flyger i juni-juli. Ett par veckor efter lövsprickningen kan larverna ses på ekbladet. Den rullar ihop bladkanten som ett skydd på typiskt vecklarmanér.

Foto György Csoka, Skogsforskningsinstitutet i Ungern